

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1988

BRNO 1991

grabung in der Lehmgrube am Kataster von Těšany fort. Es gelang die im vorherigen Jahre /Geisler - Štrof im Druck/ untersuchten Flächen zu verbinden. Die Fundsituation wiederholte sich hier im Grunde, der überwiegende Teil der Objekte gehörte der Velaticeer Phase der mitteldanubischen Urnenfelderkultur an. In diesen Zeitabschnitt fallen offensichtlich ebenfalls auch die Kummulationen von Pfostengruben. Beim S Lehmgrubenrand stellten wir drei Körpergräber fest, datierbar in die Völkerwanderungszeit. Die in der vorigen Saison im gleichen Areal festgestellten undatierten Gräber gehörten zur derselben Nekropole.

Ungefähr 200 m W von der Lehmgrube war bei Terrainarbeiten ein Grab der Horákovcer Kultur erfasst worden. Es enthielt ein Dutzend Gefäße, den Teil eines Schweineskelettes und ein eisernes Messer. Überreste eines menschlichen Körpers haben wir nicht festgestellt.

Im Jahre 1988 verfolgten wir die Ackerkrumabdeckungen auch auf dem entgegengesetzten Bachufer /Kataster Borkovany/. Auch hier waren die meisten der 120 untersuchten Objekte Velaticeer, 4 Erdhütten und einige Vorratsgruben gehörten der Horákovcer Kultur und 2 Hütten in die römische Kaiserzeit.

VÝZKUM HRADISKA U SVITÁVKY V ROCE 1988 /okr. Blansko/

Rudolf Procházk a, Antonín Štrof, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 11/

Sondáže a odkryvy této sezóny byly zaměřeny na vých. a sev. svah /především na hrany svahů a na jejich přilehlé části/, kde navázaly na výkopové práce předeslých let /naposled Procházka - Štrof, v tisku/. Byl proveden i záchranný výzkum pod vých. úpatím Hradiska v souvislosti s výstavbou vodojemu.

Odkryv VIII na sev. a sv. svahu pokračoval rozebráním kontrolních bloků v metrech 7 a 10, kde byla ověřena situace zjištěná v nejbližším okolí, nově byly zjištěny v metru 10 na podložní skále fragmenty pozdně lengyelské nádoby, dokládající osídlení i v tomto období. Ve střední části sev. svahu pak byl proveden další odkryv v metrech 23 a 24, zachycující zhruba v délce 4 m sídlištní plošinu a pokračující 7 m na svah. Odkryv byl vypracován až na podložní skálu. Na ni nasedaly postupně jednotlivé vrstvy, dosahující pod hranou svahu mocnosti až 3 m. Eneolitické nálezy zde byly zjišťovány výjimečně, souvrství zde zahajovala nevýrazná vrstva E. Sled vrstev i jejich charakter a situační dispozice odpovídaly nejvíce situaci zjištěné v předeslých sezónách v metrech 1 až 3, kam již nezasahovalo jevišovické a věteřovské opevnění a kde byly tyto vrstvy částečně odstraněny při budování opevnění ve střední době bronzové. Podobně byla výrazná středobronzová vrstva D s kamennou destrukcí a množstvím nálezů na bermě před opevněním, naproti tomu byla vrstva C poměrně chudá. Mladohradištní vrstva B a středověká A byly na svahu většinou smíchány, na plošině byla vrstva A nevýrazná. Pod hranou svahu protínal kolmo všechny vrstvy až do kamenného podloží žlábek mladohradištní palisády, na plošině bylo opět zjištěno těleso kamenitohlinité fortifikace. Překvapujícím zjištěním ve svrchní středověké vrstvě byla zeď o síle 1 m, sledující 2 m ve svahu jeho hranu. Pokračování zde bylo společně se sv. rohem této budovy odkryto po odstranění vrstev A a B ve svahu v metrech 14 až 21. Objev této do svahu vysunuté budovy, společně se zjištěním mělkého reliktu vozové cesty, sledující vrstevnici při sv. úpatí Hradiska, nás vede k hypotéze, předpokládající průchod přístupové komunikace po sev. svahu tak, že ústila v příkopu na záp. okraji hradiska; v této části předpokládáme původní vstup, jak tomu nasvědčuje i zástavba.

Sonda X, otevřená v předchozí sezóně na sv. okraji plošiny, byla prodloužena v šířce 2 m kolmo po svahu v délce 8 m a byla vypracována až do úrovně kamenné destrukce věteřovské hrady ve vrstvě E. Vrstvy D a C nebyly tak výrazné jako v odkryvu VIII a částečně snad byly sníženy a přemístěny při úpravách v mladších obdobích, kterých v tomto nejexponovanějším úseku bylo několik. Jednou z nich bylo hloubení pali sádového žlábků v mladohradištním období /ten však je poměrně mělký a nedosáhl ani úrovně vrstvy E, což naznačuje buď dodatečné snížení terénu nebo blízkost napojení na těleso mladohradištní hrady, uzavírající V obvod hradiska - viz sondy VI, XIII, XIV/.

Pokračoval rovněž výzkum na vých. okraji vrcholové plošiny hradiska a na přilehlém svahu. Ve vých. části sondy XIII byl dokončen odkryv, v němž se vyrýsovalo vyústění opevnění patrně ze střední doby bronzové. Mezi sondami XIII a VI byl rozebrán kontrolní blok až po linii vnitřní dřevěné stěny mladohradištního opevnění. Plocha byla dále rozšířena sondou XIV /8 x 1,9 x 1,1 m/, která prořízla horizont pozdně středověkého hrádku /A/ i mladohradištní vrstvu B,

jakož i destrukční kužel z vnitřní strany dřevohlinité hradby a končila prozatím rovněž u vnitřní stěny. Sondy XIV a X na sv. okraji jsme propojili sondou XVI /1,9 x 0,9 m/ až po bázi mladohradištního horizontu. Dále byl odkrýván půdorys zástavby z 15. stol. v tomto prostoru. Dosud byly zjištěny zbytky záp., jižní a vých. obvodové zdi obdélné budovy s delší osou orientovanou ve směru Z - V. Severní část vých. zdi a zřejmě celá sev. stěna podlehla zkáze v důsledku pozdější těžby kamene. Zdivo o síle ca 0,6 - 0,8 m uzavíralo prostor 5,4 x 4,5 /?/ m, se zbytky maltové podlahy. Přitom záp. zeď pokračuje dále již. směrem, zatímco při předpokládaném jz. rohu se kolmo zalamuje k západu podél sev. hrany plošiny. Zástavba tohoto charakteru, ležící vlastně na exponované straně nad přístupem, měla překvapivě nefortifikační, spíše dvorcový charakter.

V sondě XIV, v destrukci mladohradištního valu, byla nalezena ostruha s jehlancovitým bedcem a v mladohradištní vrstvě při opevnění dva denáry, a to českého knížete Vladislava I. /1107 - 1109/ a olomouckého úředníka Oty II. Černého /1107 - 1110; 1113 - 1125/.

Na opačné straně lokality v sondě II byla zdokumentována vnitřní plocha věže z 15. stol. a k ověření průběhu vnějšího líce jejího obvodového zdiva byly položeny tři drobné sondy /XV a-c/, z nichž sonda XVa na již. straně prořízla sutěové souvrství o mocnosti 1,2 m s požárovou destrukcí zuhelnatělých trámů a mazanice vespod.

V jarních měsících roku byly na vých. šíji, spojující Hradisko s okolním masivem /100 m od vnějších valů/, zahájeny zemní práce, souvisící s výstavbou vodojemu. Po základní skrývce povrchové humózní vrstvy /0,15 - 0,2 m/ z rostlého kamenného podloží /po níž pak následovaly výrazné terénní úpravy/, byl proveden drobnější záchranný výzkum na ploše 35 x 50 m a při jejích okrajích. Na kamenném podloží, z pokusně prokopávaných humózních vrstev při okrajích skrývky a z odhrnutých hromad bylo získáno několik desítek kusů štípané industrie převážně z rohoveců, typologicky představující především neretušované ústěpy, nízká hranolová jádra a zlomky čepelí a odpad. Byly zde nalezeny i 3 drobné střepy z výdutí nádob, z nichž dva odpovídají keramickou hmotou a povrchovou úpravou jevišovickým nálezům z Hradiska, jeden střep je středověký. Mimo to se našlo několik kusů mazanice. Všechny nálezy byly pouze v povrchové humózní vrstvě, která byla navíc zemědělsky využívána. Toto zjištění naznačuje, že osídlení nebo alespoň výrobní činnost v období jevišovické kultury se neomezovala pouze na areál výšinného sídliště, což potvrzuje situace na současně osídlené Vejstici u Vážan, kde se sídlištní nálezy objevují při drobnějších porušeních terénu i severně a východně od opevněné plochy.

L i t e r a t u r a :

Procházka, R. - Štrof, A. v tisku: Výzkum Hradiska u Svitávky v roce 1987 /okr. Blansko/, PV 1987.

Erforschung des Burgwalltes bei Svitávka im Jahre 1988 /Bez. Blansko/. Die Sondagen und Abdeckungen dieser Saison konzentrierten sich auf den östlichen und nördlichen Hang, wo sie auf die Grabungsarbeiten der vorherigen Saisonen anknüpften /zuletzt Procházka - Štrof, im Druck/. In der Abdeckung VIII am Nordhang wurden die Kontrollprofile genommen, wobei man wiederum eine Besiedlung der Jevišovicer Kultur festgestellt hat, die bronzezeitliche Besiedlung beginnt mit der Věteřover und endet mit der ältausitzer Kultur, dann folgt eine Besiedlung aus der späten Bronzezeit, der jüngeren Burgwallzeit und den Abschluss repräsentiert die Destruktion eines spätmittelalterlichen Hausberges. Neu wurde eine spätenglzeitliche Besiedlung belegt. Die Neuabdeckung in den Metern 23 und 24 erfasste eine bis drei Meter starke Schichtenfolge, beginnend mit der Věteřover Schicht. Im mittelalterlichen Niveau wurde das Fundament eines auf den Nordhang hinausgeschobenen Gebäudes entdeckt, das vermutlich den Zugangsweg am Nordhang kontrollierte. Vom Plateau am nordöstlichen Burgwallumfang hat man bis tief hangabwärts Sonde X verlängert, die bis zur Steindestruktion des Věteřover Walltes untersucht wurde. Am östlichen Burgwallrand und am anliegenden Hang setzten die Abdeckungen in den Sonden VI und XIII fort, wo im Hang die Mündung eines von den Wällen der Bronzezeit erfasst wurde; die Grabung des jungburgwallzeitlichen Walltes auf der Hangkante /mit dem Fund eines Sporens mit pyramidenförmigem Stachel und von zwei Denaren in der anliegenden Kulturschicht und in der Walldestruktion - Vladislav I., 1107 - 1109; Oty II., 1107 - 1110, 1113 - 1125/ und der mittelalterlichen Verbauung am Plateau setzten fort. Auf der Landenge 100 m östlich von der Sohle des Hradisko wurde eine kleine Rettungsgrabung vorgenommen, wo beim Baue des Wasserreservoirs geringe Belege einer Jevišovicer Besiedlung erfasst worden waren.

Tab. 11.
Svitávka /okr. Blansko/, Hradisko. 1 destrukce věteřovského opevnění v sondě X; 2 sonda VIII/23-24 na S svahu. - 1 Destruktion der Věteřover Befestigung in der Sonde X; 2 Sonde VIII/23-24 auf dem Nordabhang.
Procházka - Štrof, Výzkum Hradiska . . . , str. 71.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1988
BRNO 1991

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, Koliště 17/19
Odpovědný redaktor : Dr. J. Tejral
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : L. Trávníčková
Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské základny pracovišť ČSAV
v Brně,
technický redaktor J. Keprt
Evidenční číslo : ÚVTEL - 73332
Náklad : 450 kusů - neprodejné
Vydáno jako rukopis